

ĮVARDŽIUOTINIAI DALYVIAI SU PRIKLAUSOMAIS ŽODŽIAIS: KODIFIKUOTOJI NORMA IR JOS NEAIŠKUMAI

Santrauka

Straipsnyje nagrinėjamas dar Jono Jablonskio minėtas įvardžiuotinės formos vartojimo ypatumas – kad dalyvio, kaip ir būdvardžio, įvardžiuotinė forma nevertotina, jei dalyvis turi priklausomų žodžių. Atskleidžiama nevienoda tokio kriterijaus aprėptis, skatinanti svarstyti dalyvio ir būdvardžio įvardžiuotinės formos vartojimo analogijos klausimą. Kaip aiškėja, kai kuriuose tiriamojo pobūdžio darbuose analogija įvardijama, bet kartu išvardijama tokių įvardžiuotinės formos vartojimo ypatumų, kurių dalyviui taikyti neišeina, o toks kontekstas daro neaiškų ir tarp tų ypatumų minimo priklausomų žodžių kriterijaus taikymo dalyviams klausimą. Ypač neaiškus kriterijaus taikymo daiktavardžio pozicijoje vartojamiems dalyviams klausimas: nors kai kuriuose darbuose šis kriterijus taikomas, vis dėlto aptariant dalyvį pasitaikantys pavyzdžiai, o ir vertinant daiktavardėjančius ar daiktavardiškai vartojamus dalyvius pateikiamos formuluotės rodo, kad dalyvio vartojimas daiktavardžio pozicijoje ir būdvardžio vartojimas daiktavardžio pozicijoje ne visiškai sutampa. Tai atitiktų dalyvio kaip veiksmožodinės prigimties kalbos dalies, pasižyminčios laiko reiškimu ir veiksmožodinėmis valdymo ypatybėmis, sampratą. Su tokiais būdvardžio ir dalyvio skirtumais ir gali būti susiję įvardžiuotinės formos vartojimo nevienodumai, ir tai patvirtintų kai kuriuose sintaksinės sandaros aprašuose pateikiamas sakinio dalių aptarimas. Tie aprašai atskleidžia, kad tam tikrų veiksnio, papildinio ar aplinkybių papildomųjų komponentų minėjimo ar pavyzdžių, kur tokiais komponentais eina dalyvio valdomi ar prie jo šliejami žodžiai, neišeina išvengti.

ESMINIAI ŽODŽIAI: įvardžiuotinė forma; įvardžiuotinis dalyvis; įvardžiuotinis būdvardis; priklausomi žodžiai; pažymins; daiktavardis.

RAMUNĖ VASKELAITĖ
Lietuvių kalbos institutas
Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
ramune.vaskelaite@lki.lt